

порувань, як дактилогірози, котрі викликаються моногенетичними сисунами з р. *Dactylogyrus*, які поражають жаберні пелюстки риб. Захворювання проявляється в порушенні функцій жаберного апарату.

Дослідження триватимуть.

Жиліна Т.М.

Чернігівський державний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка

Фауна нематод ризосфери картоплі в умовах Чернігівського полісся

Видовий склад фітонематод ризосфери картоплі вивчали на ділянці, де картопля вирощувалась беззмінно протягом 15 років. Роботи проводились на дослідних полях агробіостанції Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, яка розташована на території лісопарку "Ялівщина".

Всього в ризосфері картоплі виявлено 47 видів фітонематод, що відносяться до 43 родів, 26 родин, 5 рядів. Серед зареєстрованих видів відмічені представники всіх екологічних груп.

За загальноприйнятою екологічною класифікацією (S. Van Gundi, D. Freckman, 1977) серед виявлених видів 11 (23,4%) відносяться до групи фітогельмінтів, 10 (21,3%) – до групи мікогельмінтів та 26 (55,3%) – до групи сапробіонтів.

Для розуміння структури нематодокомплексу ризосфери картоплі було визначено статус домінування кожного з виявлених видів. При визначенні статусу домінування видів використали коефіцієнт виявлення виду Cassagnau. Домінуючими вважали види, частота виявлення яких становить > 50 % зразків; частими – 5-50 %; рідкісними – < 5% зразків.

Серед фітогельмінтів 4 види, а саме *Tylenchorhynchus dubius* (96%), *Globodera rostochiensis* (64%), *Trichodorus primitivus* (64%) та *Ditylenchus dipsaci* (52%) віднесені до домінуючих. Слід зазначити, що *G. rostochiensis* (золотиста картопляна цистоутворююча нематода) є об'єктом карантинного значення. Це самий небезпечний та вагомий в економічному відношенні шкідник картоплі. Вона викликає захворювання картоплі – глободероз, втрачає врожаю культури від якого сягають 30 – 90 % (Положенець В.М., 1995) в залежності від рівня інвазії ґрунту. А за даними американських вчених золотиста глободера володіє такою сильною патогенністю та здатністю до виживання і розповсюдження, що без належного контролю за нею вона може бути причиною 100% втрат врожаю (Brodie B.B., Mai W.F., 1989).

Представники групи фітогельмінтів *Pratylenchus pratensis* (48%), *Longidorus elongatus* (16%), *Paratylenchus nanus* (8%) та *Meloidogyne* sp. (8%) мали статус частих, а 3 види: *Hemiericonemoides wessonii* (4%), *Macroposthonia annulata* (4%) та *Criconema* sp. (4%) віднесено до рідкісних.

В групі мікогельмінтів домінуючими є 2 види: *Aphelenchus avenae* (96%) та *Aglencbus agricola* (88%), частими - 4 види: *Tylenchus davaini* (36%), *Aphelenchoides asteroicaudatus* (20%), *Tylenchus mashadoi* (12%) та *Filenchus cinodontus* (12%). Статус рідкісних мали *Coslenchus costatus* (4%), *Filenchus filiformis* (4%), *Aphelenchoides bicaudatus* (4%) та *Bolecodorus thylactus* (4%).

13 видів сапробіотичних нематод слід вважати домінантними (*Acrobeles ciliatus* (96%), *Acrobeloides butschlii* (96%), *Eucephalobus mucronatus* (88%), *Aporcelaimellus obtusicaudatus* (88%), *Tyleptus projectus* (84%), *Eucephalobus oxiuroides* (80%), *Ecunenicus monohystera* (76%), *Mesorhabditis monohystera* (76%), *Tylencholaimus teres* (72%), *Protorhabditis* sp. (72%), *Chiloplacus symmetricus* (72%), *Eudorylaimus carteri* (68%), *Alaimus primitivus* (64%)); 12 видів - частими (*Caenorhabditis elegans* (49%), *Anaplectus granulatus* (40%), *Pelodera teres* (36%), *Cephalobus persegnis* (32%), *Aporcelaimus krygeri* (32%), *Plectus parietinus* (32%), *Aphanolaimus attentus* (20%), *Prismatolaimus intermedius* (20%), *Panagrolaimus rigidus* (20%), *Discolaimus major* (16%), *Cervidellus insubricus* (8%), *Mesodiplogaster lheritieri* (8%)). До рідкісних віднесено 1 вид, а саме *Diploscapter rhizophilus* (4%).

Значну перевагу сапробіонтів над фітогельмінтами та мікогельмінтами за кількістю видів можна пояснити тим, що життя сапробіотичних видів пов'язане з процесами розкладу органіки, які в свою чергу, створюють для них велику кількість екологічних ніш. Крім того сапробіонти мають значно більше екологічних ніш, в порівнянні з іншими екологічними групами, оскільки видовий склад бактерій та інших груп мікроорганізмів, якими вони можуть житись є досить різноманітним.

Кваша В.І.

Тернопільський державний педагогічний університет ім. В. Гнатюка **Екологія ховрах крапчастого в умовах лісостепу Рівненщини**

На сьогодні, особливе місце серед шкідників сільськогосподарських культур займають гризуни, зокрема ховрах крапчастий, який належить до найбільш небезпечного зерноїда.

Екологічною особливістю виду є висока плодючість і міграційна здатність, а тому вивчення еколого-фізіологічних параметрів популяції ховрах крапчастого в умовах агроценозів лісостепу Рівненщини є актуальним і поставлене за мету вивчення.

В процесі дослідження вивчали такі параметри: етологію, особливості життєвого циклу, абіотично-трофічні фактори, живлення гризунів, ектопаразитарний стан, параметри тіла та крапіологічні параметри.

Дослідженнями виявлено три колоніальні популяції площею до 3500 м².